

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 45/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä tammikuuta 2014 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta (HE 347/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Eila Mustonen ja ylilääkäri Teppo Heikkilä, sosiaali- ja terveysministeriö

- ryhmäpäällikkö Maarit Mikkonen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- hallintoylilääkäri Lasse Lehtonen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
- tutkimuspäällikkö Juha Kurtti, Tehy ry
- varatoiminnanjohtaja Hannu Halila, Suomen Lääkäriliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Kuntaliitto
- Terveyspalvelualan Liitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia.

Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolisessa valtiossa koulutuksen saaneiden lääkäreiden laillistamisprosessia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tekisi päätöksen hakijan koulutuksen hyväksymisestä heti laillistamisprosessin alussa. Hakija voisi toimia lääkäriharjoittelijana ja ryhtyä suorittamaan lupa- ja valvontaviraston määräämää palvelua, lisäopintoja tai kuulustelua vasta sen jälkeen, kun hän on saanut myönteisen päätöksen koulutuksen hyväksymisestä.

Vaatimuksia laillistamishakemuksen yhteydessä esitettävistä asiakirjoista esitetään tarkistettaviksi. Jos tutkintotodistus tai muu hakemuksen liitteeksi tarvittava asiakirja esitetään jäljennöksenä, sen tulisi olla virallisesti oikeaksi todistettu. Hakemukseen tulisi liittää Suomessa tai muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa auktorisoidun kielenkääntäjän kääntämät suomen-, ruotsin- tai englanninkieliset käännökset muista kuin edellä mainituilla kielillä laadituista asiakirjoista. Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolisessa valtiossa tutkintonsa suorittaneiden tulisi liittää laillistamishakemukseen luotettava selvitys todistuksen oikeellisuudesta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkittäviin tietoihin ehdotetaan täydennyksiä tilapäiseen ammattitoimintaan oikeutettujen kyseisen alan opiskelijoiden osalta. Ammattihenkilörekisteriin merkittäisiin henkilötiedot sekä tiedot Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston sekä aluehallintovirastojen valvontatoimenpiteinä kohdistamista ratkaisuisista.

Terveydenhuollon ammattihenkilön ammatillista toimintakykyä ja terveydentilaa sekä ammattitaidon selvittämistä koskevaa ammattihenkilölain pykälän soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi ammattioikeutta hakeviin henkilöihin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksen taustalla ovat terveydenhuollossa ilmitulleet tapaukset, joissa työnantajalle tai valvontaviranomaiselle on esitetty väärennetyjä tutkintotodistuksia ja niiden perusteella on toimitettu lääkärin tehtävissä. Väärinkäytösten vuoksi laillistamisten oikeellisuutta on jouduttu selvittämään jälkikäteen. Terveydenhuollon ammatinharjoittamisen asianmukaisuuden, valvonnan ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi laillistamismenettelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tutkintojen oikeellisuudesta voidaan varmistua nykyistä luotettavammin.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira tekee ensimmäisessä vaiheessa hallinnollisen päätöksen EU- tai ETA-alueen ulkopuolelta tulevan lääkärin tutkinnon hyväksymisestä, minkä jälkeen hakija voi toimia lääkäriharjoittelijana. Koulutuksen hyväksymisen jälkeen hakija suorittaa Valviran määräämän palvelun, lisäopinnot ja kuulustelun. Valvira voi jatkossa myös selvittää ammattioikeutta hakevan henkilön kykyä toimia terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä. Valiokunta toteaa, että lakiehdotus selkeyttää laillistamismenettelyä ja parantaa sekä hakijan oikeusturvaa että potilasturvallisuutta.

Terveydenhuollon ammattihenkilölain mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä kielitaito (18 a §). Hakijalta, joka ei ole EU/ETA-valtion kansalainen vaaditaan laillista-

misen edellytyksenä todistus riittävästä suomen tai ruotsin kielen taidosta. Valvontaviranomaisella ei nykyinsäädännön mukaan ole mahdollisuutta vaatia muussa EU/ETA-valtiossa koulutuksen suorittaneelta hakijalta suomen- tai ruotsinkielen taitoa laillistamisen edellytyksenä, jolloin kielitaidon riittävyyden arviointi on jäänyt työnantajan vastuulle. Maahanmuuttajille kotouttamiskoulutuksen osana tarjottua suomen tai ruotsin kielen opetusta ei voi pitää riittävänä tarvittavan ammatillisen kielitaidon kannalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että ammattipätevyysdirektiivin toimeenpanon yhteydessä arvioidaan myös EU/ETA-valtioista tulevien ammattihenkilöiden kielitaidon varmistamisen edellyttämät säädösmuutostarpeet.

Esityksen käsittelyn yhteydessä on tuotu esiin ammatinharjoittamislain kokonaisuudistuksen tarve. Valiokunta katsoo, että tässä valmistelussa on syytä selvittää myös, olisiko kielitaidon merkitseminen terveydenhuollon ammatinharjoittajien keskusrekisteriin tarpeellista ja tarkoituksenmukaista. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden kieli- ja muun ammatillisen koulutuksen täydentämiseen on niin ikään tarpeen panostaa siten, etteivät jonot tai pitkät odotusajat koulutukseen tai kuulusteluihin kohtuuttomasti viivästyä työmarkkinoille pääsyä. Valiokunta korostaa lisäksi Valviran voimavarojen riittävyyden merkitystä myös ammatinharjoittajien laillistamisen sujuvuuden ja luotavuuden kannalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

14 a §. Valiokunta ehdottaa 2 momentin 4 a kohdan teknistä täsmentämistä ja yhdenmukais-
tamista 14 c §:n kanssa.

14 c §. Valiokunta ehdottaa 1 momentin 2,3 ja
4 kohtien teknistä täsmentämistä. Lakiehdotuk-
sen 14 c §:n 3 momentin perustelujen mukaan
EU/ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen saa-
neelta lääkäriltä edellytetään laillistamisen ehto-
na vähintään kuuden kuukauden harjoittelua,
joka suoritetaan julkisen palvelujärjestelmän
toimintayksikössä amanuenssin nimikkeellä.
Ehdotetun 3 momentin mukaan hakija ei voi suori-
ttaa Valviran määräämää palvelua, lisäopin-
toja tai kuulusteluja taikka toimia lääkäriharjoit-
telijana ennen kuin koulutuksen hyväksymisestä
on tehty päätös. Valiokunta ehdottaa 3 momen-
tin muuttamista sen selkeyttämiseksi, että lääkä-
riharjoittelulla tarkoitetaan säännöksessä nimen-
omaan Valviran määräämää lääkäriharjoittelua.

25 §. Valiokunta ehdottaa, että 6 momentti täs-
mennetään lakiehdotuksen yksityiskohtaisten
perustelujen mukaiseksi siten, että ammatti-
oikeutta hakevan henkilön ammatillisen toimin-
takyvyn tai terveydentilan selvittämisestä aiheu-
tuvia kuluja ei myöskään korvata valtion varois-
ta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveys-
valiokunta ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutoin
hallituksen esityksen mukaisena paitsi
14 a, 14 c ja 25 § muutettuina seuraavasti:*

Valiokunnan muutosehdotukset

14 a §

Hakemuksen liitteet

(1 mom. kuten HE)

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun am-
mattipätevyyden tunnustamista tai hyväksymis-
tä koskevaan hakemukseen tulee liittää seuraav-
at asiakirjat:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

4 a) jos *hakija on harjoittanut ammattia
sellaisessa maassa, joka ei rekisteröi kyseisen
ammatin harjoittajia, edellä mainitun maan toi-
mivaltaisen viranomaisen todistus siitä, ettei
(poist.) maa rekisteröi asianomaisen ammatin
harjoittajia taikka muu luotettava selvitys asias-
ta;*

(3—8 mom. kuten HE)

14 c §

*EU- tai ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen
saaneen lääkärin tutkinnon hyväksyminen Suo-
messa lääkärin ammattiin johtavaksi koulutuk-
seksi*

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvonta-
virasto tekee hakemuksesta päätöksen EU- tai
ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen saaneen
lääkärin tutkinnon hyväksymisestä lääkärin am-
mattiin johtavaksi koulutukseksi, jos lääkärin
tutkinto täyttää vähimmäisvaatimukset. Hake-
muksen liitteeksi hakijan tulee 14 a §:stä poike-
ten toimittaa seuraavat asiakirjat:

(1 kohta kuten HE)

2) muodollista pätevyyttä osoittavat asiakir-
jat tai suoritetusta koulutuksesta annettu asiakir-
ja, joka antaa oikeuden ryhtyä harjoittamaan
lääkärin ammattia;

3) jos hakijalle on myönnetty oikeus harjoit-
taa lääkärin ammattia jossakin muussa valtiossa
kuin Suomessa, kyseisen maan toimivaltaisen
viranomaisen enintään kolme kuukautta aikai-
semmin antama todistus siitä, että tätä oikeutta
ei ole rajoitettu eikä poistettu vakavana ammatil-
lisen virheen vuoksi tai muusta vastaavasta
syystä;

4) jos *hakija on harjoittanut lääkärin ammat-
tia sellaisessa maassa, joka ei rekisteröi lääkä-
reitä, edellä mainitun maan toimivaltaisen
viranomaisen todistus siitä, ettei (poist.) maa*

rekisteröi lääkäreitä taikka muu luotettava selvitys asiasta; ja

(5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Hakija ei voi suorittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston määräämää palvelua, lisäopintoja, kuulusteluja tai lääkäriharjoittelua ennen kuin lupa- ja valvontavirasto on tehnyt päätöksen koulutuksen hyväksymisestä.

(4 mom. kuten HE)

25 §

Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen

(1—5 mom. kuten HE)

Jos terveydenhuollon ammattihenkilön ammattioikeutta hakeva ei suostu 4 tai 5 momentissa säädettyyn selvittämiseen, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi hylätä hakemuksen. Ammattioikeutta hakevan henkilön ammattillisen toimintakyvyn, terveydentilan tai ammattitaidon selvittämisestä syntyneitä kuluja ei korvata valtion varoista.

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk

vpj. Anneli Kiljunen /sd

jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr

Johanna Jurva /ps

Merja Kuusisto /sd

Sanna Lauslahti /kok

Lasse Männistö /kok

Mikael Palola /kok

Terhi Peltokorpi /kesk

Sari Sarkomaa /kok

Hanna Tainio /sd

Erkki Virtanen /vas

v.jäs. Anne Louhelainen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esitys terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetusta laista on pääosin kannatettava, mutta ei riitä turvaamaan ulkomailta Suomeen tulevan terveydenhuollon henkilöstön riittävää kielitaitoa.

Kielitaitovaatimusten nostaminen

Ulkomailta Suomeen tulevan terveydenhuollon henkilöstön kielitaidossa on havaittu puutteita ja opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä (Kielitaidon määrittäminen sekä kielitaidon ja EU/ETA-alueen ulkopuolella hankitun koulutuksen täydentäminen terveysalalla, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:5) on todennut, että kielitaitovaatimukset on syytä nostaa yleisten kielitutkintojen taitotasolle 4/eurooppalaisen kielitaidon viitekehysten tasolle B2. Työryhmän esityksen mukaan samantasoista kielitaitoa tulee vaatia niin EU/ETA-alueella kuin sen ulkopuolella koulutuksensa suorittaneilta. Kannatamme näitä ehdotuksia, sillä potilasturvallisuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että hoitohenkilökunnalla on riittävän hyvä kielitaito.

Kielitaidon varmistaminen laillistamisen yhteydessä

Tällä hetkellä ulkomailta Suomeen tulevien terveydenhuollon työntekijöiden kielitaidon varmistamiskäytännöt vaihtelevat. EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta tulevilta vaaditaan todistusta suomen tai ruotsin kielen taidosta ammatinharjoittamisoikeuden myöntämisen (laillistamisen) yhteydessä, mutta vastaavaa ei nyky-lainsäädännön mukaan voida vaatia, mikäli hakija on EU/ETA-valtion kansalainen. Potilasturvallisuus ei kuitenkaan kansalaisuuksia tunne, ja mielestämme myös EU/ETA -valtioista tulevilta hakijoilta pitää edellyttää kielitaidon todistamista ammatinharjoittamisoikeutta myönnettäessä.

Keskusrekisteriin merkintä kielitaidosta

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkittäviä tietoja koskevaa ammattihenkilölain säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi, mutta rekisteriin ei esitetä lisättävän tietoa kielitaidosta. Tämä olisi kuitenkin tärkeää henkilöstön kielitaidon varmistamiseksi ja auttaisi tilanteissa, joissa tarvitaan erityistä kielitaitoa suomea tai ruotsia taitamattomien potilaiden hoitamiseksi. Esitämmekin, että rekisteriä täydennetään kielitaidon osalta.

Lainsäädännön valmistelun laatuun panostettava

Lainsäädännön valmistelun laatua on asiantuntijoiden toimesta kritisoitu tämän hallituskauden aikana useaan otteeseen ja myös tämä hallituksen esitys saa kritiikkiä osakseen. Valvira toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksen perusteluissa on useita epätasomallisuksia, jotka vaikeuttavat esityksen arviointia. Lausunnon mukaan eräissä kohdin pykälätekstit ja niiden yksityiskohtaiset perustelut poikkeavat toisistaan ja terminologia on osin horjuvaa. Mielestämme lainsäädäntötyön laatuun on panostettava enemmän, jotta valmistellut lait ovat selkeitä ja ymmärrettäviä, ja niiden soveltaminen onnistuu helposti, eikä lakeja tarvitse korjata jatkuvasti valmisteluun liittyvien puutteiden takia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kolme lausumaa (Vastalauseen lausumaehdotukset).

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että ammattipätevyysdirektiiviä kansallisesti täytäntöön pantaessa terveydenhuollon ammattihenkilöstöä koskevia säädöksiä muutetaan siten, että EU/ETA-alueella tai sen*

ulkopuolella koulutuksensa suorittaneilta edellytetään todistusta riittävästä kielitaidosta ammatin laillistamisen yhteydessä.

- 2. Eduskunta edellyttää, että terveydenhuollon ammattihenkilöstön kielitaitovaatimuksia nostetaan yleisten kieli-*

tutkintojen taitotasolle 4 / eurooppalaisen kielitaidon viitekehyksen tasolle B2.

- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen siitä että, terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin lisätään tieto henkilöiden kielitaidosta.*

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2015

Johanna Jurva /ps
Anne Louhelainen /ps